

TREBALL DE RECERCA

Segon de Batxillerat

Toponímia calongina

Quin és l'origen, les característiques i la significació de la toponímia a Calonge i Sant Antoni de Calonge?

Autor: Salvi Ferrer Casanova

Centre: Bell-lloc del Pla

Tutor: Fèlix Bruguera Ligeró

Convocatòria: Octubre 2023

Toponímia calongina

RESUMEN

En este trabajo de investigación titulado *Toponímia calongina*, se ha hecho un análisis de 70 topónimos situados en el municipio de Calonge y Sant Antoni de Calonge. Este municipio ocupa una área de 33,57 km² y tiene una población de 11.712 habitantes. El objetivo principal de esta investigación ha estado explorar el origen etimológico de los topónimos, investigar su posible significado y examinar la pronunciación que utilizan los hablantes locales.

A través de este trabajo, nos podemos centrar en el ámbito de la toponimia, que es una rama de la onomástica.

La pregunta central que guía esta investigación es: ¿Cuál es el origen, las características y el significado de la toponimia a Calonge y Sant Antoni de Calonge? Con esta pregunta como hilo conductor, el objetivo principal es identificar la ubicación y la significación de los nombres de lugares, así como analizar la pronunciación fonética empleada por los habitantes locales. Posteriormente, se busca explorar el origen etimológico y el significado de los topónimos para obtener una comprensión más completa de sus nombres.

Toponímia calongina

ABSTRACT

In this research work entitled "*Toponímia calongina*", an analysis of 70 place names has been carried out in the municipality of Calonge and Sant Antoni de Calonge. This municipality occupies an area of 33.57 km² and has a population of 11,712. The main objective of this research has been to explore the etymological origin of place names, investigate their possible meaning, and examine the pronunciation used by local speakers.

Through this work, we can focus on the field of toponymy, which is a branch of onomastics.

The central question that guides this research is "What is the origin, the characteristics and the meaning of toponymy in Calonge and St. Anthony of Calonge?" With this question as the driving thread, the main objective is to identify the location and significance of place names, as well as to analyse the phonetic pronunciation used by local inhabitants. Later, it seeks to explore the etymological origin and meaning of placenames to gain a more complete understanding of their names.

ÍNDEX

RESUMEN	2
ABSTRACT	3
ÍNDEX	4
1. INTRODUCCIÓ	5
1.1. Motivació	5
1.2. Objectius del treball	5
1.3. Hipòtesi del treball	6
2. METODOLOGIA	7
3. ONOMÀSTICA	8
3.1. Branques de l'onomàstica	8
3.2. Estudis toponímics a Catalunya	11
3.2.1. Introducció	11
3.2.2. Estudiosos de l'onomàstica catalana	12
Antoni Maria Alcover i Sureda (1862-1932)	12
Francesc de Borja Moll (1903-1991)	12
Joan Coromines i Vigneaux (1905-1997)	13
Enric Moreu-Rey (1917-1992)	13
4. CONTEXTUALITZACIÓ DE L'ESPAI EN QÜESTIÓ	15
4.1. Història	15
4.2. Localització	16
5. TOPÒNIMS (estudi dels noms i llistat)	19
5.1. Llistat dels topònims	52
6. CONCLUSIONS	53
7. BIBLIOGRAFIA	56

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Motivació

El factor principal que m'impulsa a fer aquest treball és la meva profunda curiositat per conèixer millor la meva localitat. Estic interessat a descobrir l'origen dels noms de diversos llocs de Calonge i entendre les seves arrels històriques.

A més a més, reconec que la toponímia està molt vinculada amb la llengua, la qual és una de les meves passions i àmbits d'interès. Amb l'objectiu de dedicar-m'hi en un futur, estic entusiasmat per aprendre i millorar en aquest àmbit, i crec que aquest treball em brindarà una gran oportunitat per fer-ho.

Finalment, el fet de tenir un expert en aquest camp com a tutor del treball em proporciona una gran dosi d'empenta i confiança. La seva orientació i suport augmenten la meva determinació per abordar aquesta recerca amb èxit.

1.2. Objectius del treball

Els objectius que em proposo amb aquest treball es poden resumir principalment en dues àrees:

En primer lloc, vull conèixer millor Calonge (el lloc on visc) la seva cultura i història. I, en segon lloc, estic interessat a descobrir d'on venen els noms dels llocs, com s'han format amb el temps i quina és la seva història. Això em permetrà comprendre millor com els noms dels llocs estan connectats amb la seva història i tradicions locals.

En resum, aquest treball té com a objectiu aprendre més sobre Calonge i la seva toponímia per contribuir a la preservació de la cultura local i el meu propi aprenentatge.

1.3. Hipòtesi del treball

La pregunta principal que orienta aquesta investigació és la següent:

"Quin és l'origen, les característiques i la significació de la toponímia a Calonge i Sant Antoni de Calonge?"

Un cop formulada aquesta pregunta, es poden proposar diverses hipòtesis de treball, com, per exemple, que la toponímia en el municipi de Calonge i Sant Antoni de Calonge és similar amb la resta de toponímia catalana, i, per tant, comparteix característiques comunes amb altres noms geogràfics de Catalunya, especialment la Catalunya Vella.

Això pot incloure l'existència de noms d'origen germànic, presència limitada de noms d'origen àrab i l'ús freqüent d'antropònims antics.

Molts dels noms de llocs d'aquesta zona podrien tenir les seves arrels en característiques geogràfiques o en l'entorn natural, reflectint així la relació entre la denominació del lloc i les seves característiques físiques.

Aquestes són algunes de les hipòtesis inicials que podrien ser explorades en aquesta recerca per aprofundir en l'origen, les característiques i la significació de la toponímia a Calonge i Sant Antoni de Calonge.

2. METODOLOGIA

Primerament, per dur a terme aquest treball, hem de conèixer bé el territori en qüestió, Calonge en aquest cas, ja sigui geogràficament i històricament. També caldrà fer la tria dels topònims que s'analitzaran, per fer-ho, consultarem diverses fonts, ja siguin llibres, documents cartogràfics de Calonge que poden ser facilitats a l'ajuntament o per internet, etc.

Més enllà, trobarem noms d'un caràcter més popular a l'hora de fer treball de camp i, per tant, entrevistar i parlar amb els calongins que tinguin un coneixement del territori. Caldrà apreciar com pronuncien els topònims del seu entorn per tal de poder treure suc de com es parla a la zona. Per tal de deixar plasmada la parla en el treball, faré les transcripcions fonètiques dels topònims.

Tot seguit, ens trobarem amb una llista de noms amb el qual haurem de treballar i investigar, farem l'estudi etimològic per tal de trobar fins on sigui el possible el seu origen. Per efectuar-ho, consultarem documents relacionats amb onomàstica catalana, siguin diccionaris o altres fonts que seran citades a la bibliografia.

Finalment, dins el possible, consultarem documents com: llevadors, capbreus, padrons, etc. per trobar algun dels noms analitzats, per tal de poder determinar-ne el seu origen amb precisió.

3. ONOMÀSTICA¹

3.1. Branques de l'onomàstica

L'onomàstica, coneguda com l'art de nomenar, és una disciplina de la lexicografia que es centra en l'estudi i la catalogació dels noms propis i de les seves diferents formes i significats.

L'onomàstica estudia la història i l'origen dels noms propis, així com les seves variants i evolucions a través del temps i les cultures. També analitza la seva importància cultural, social i lingüística, i com els noms propis reflecteixen les creences, les tradicions i les característiques dels diferents pobles i èpoques.

Podem dir que és el camp d'estudi que inclou noms de persones, éssers vius, carrers i llocs. Aquesta disciplina es pot dividir en diferents branques:

Antroponímia: ens parla dels noms propis de persona. En aquesta branca també entren els prenom, els renoms i els cognoms entre d'altres

Fitonímia: és la disciplina que es dedica a l'estudi dels noms de les plantes, també coneguts com a fitònims. Com que hi ha una gran diversitat de famílies de plantes, és important seleccionar només una família per a l'estudi detallat.

Zoonímia: és la disciplina que es dedica a l'estudi dels noms dels animals, també coneguts com a zoònims. La paraula zoonímia, pròpiament s'ignifica "conjunt dels noms d'animals d'una regió"

Hagiònimia: ens parla dels topònims de caràcter religiós. El més habitual és el de noms de ant, però també poden ser alguns edificis religiosos (com l'església) o alguna celebració religiosa (com la missa)

---

¹La informació d'aquest tema ha estat extreta de: Viquipèdia, DIEC2 en línia, termcat, onomàstica.cat i de la tesi doctoral de Fèlix Bruguera (Onomàstica Osorenca)

Toponímia calongina

Odonímia: és la branca que estudia els noms de llocs que corresponen a carrers, places, avingudes, passatges, etc. També es pot considerar com una disciplina dins de la geografia urbana que s'ocupa de la denominació de les vies públiques.

Hidronímia: diem que és la branca que ens parla de noms que estan relacionats d'alguna manera amb l'aigua, ja siguin corrents d'aigua (com els rius), aigües estancades (com els estanys) o també estem parlant d'hidronims amb les fonts

Toponímia: la toponímia és la branca de l'onomàstica que està més present en aquest treball. Diem que s'ocupa de l'estudi dels noms de llocs, és a dir, de les denominacions geogràfiques com ara els noms de les regions, els pobles, les ciutats, les muntanyes, els rius, els mars i altres elements del paisatge. Això inclou l'origen, l'etimologia, l'evolució i la significació dels noms de llocs, així com la seva relació amb la història, la cultura i les llengües dels pobles que els habiten.

La toponímia és important per a la geografia, la història i la cultura, ja que els noms de llocs són una font d'informació sobre el passat i el present dels territoris i les seves comunitats. A més, la toponímia és útil per a la navegació, la cartografia i altres activitats que requereixen la localització precisa de llocs geogràfics.

Els professionals que s'ocupen de la toponímia són els toponimistes, que recullen, analitzen i estudien els noms de llocs per a la seva inclusió en bases de dades, mapes i altres documents. La toponímia és una disciplina multidisciplinària que involucra coneixements de geografia, història, arqueologia, antropologia, lingüística i altres camps relacionats.

Finalment, cal destacar que com l'onomàstica, la toponímia també té les seves branques, les més destacables són²:

---

² Bruguera i Ligeró, F. (2006, maig). Onomàstica osorenca. Toponímia pretèrita i present dels termes municipal i parroquial d'Osor (La Selva). (<http://hdl.handle.net/10803/7820>)

Toponímia calongina

- hagiòtopònims: topònims de caràcter religiós
- hidrònims: topònims relacionats d'alguna manera amb l'aigua
- zootopònims: topònims relacionats amb els animals
- fitotopònims: topònims relacionats amb la natura
- provinents d'un altre topònim
- originats amb l'ús del lloc
- originats en fets o episodis anecdòtics
- amb referències temporals
- amb relació antroponímica
- relacionats amb el relleu
- originats en el terreny
- amb relació amb fets de l'home
- d'origen desconegut o poc clar

3.2. Estudis toponímics a Catalunya

3.2.1. Introducció

A finals del segle XIX, els primers estudis toponímics a Catalunya van ser realitzats per Josep Balari Jovany, qui investigava els orígens històrics de la regió. Posteriorment, altres investigadors destacats, com Joan Coromines, Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll, van continuar amb aquesta tasca de la toponímia a casa nostra.

A Catalunya, hi ha diverses entitats i institucions que es dediquen a l'estudi dels topònims, com ara l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya, el Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès i la Societat Catalana de Toponímia.

Cal destacar la Societat d'Onomàstica³, la qual va ser fundada l'any 1980 pel doctor Enric Moreu-Rey i altres professors universitaris i estudiosos locals de Tarragona, i està registrada a Barcelona amb el número 4836. El domicili social és al carrer de la Diputació, 276, principal, 08009, Barcelona. El 2005, van signar un conveni de col·laboració amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya per promoure el coneixement de l'onomàstica, especialment de la toponímia. Aquest conveni va acabar el 2013 a causa de la crisi econòmica.

La Societat té com a objectiu principal el foment de l'inventari, l'estudi i la protecció dels noms propis, tant de persona com de lloc, així com la coordinació d'activitats d'investigació, publicació de publicacions periòdiques i monografies especialitzades, assessorament tècnic, organització de col·loquis i conferències i l'inventari de bibliografia i documentació.

---

³ Informació extreta de la pàgina web de la Societat d'Onomàstica; apartat de *presentació i objectius* (<https://www.onomastica.cat/societat-onomastica/>)

3.2.2. Estudiosos de l'onomàstica catalana⁴

Antoni Maria Alcover i Sureda (1862-1932)

Va ser un destacat lingüista, folklorista i publicista català. Va néixer a Santa Cirga, Manacor, i va viure a Palma de Mallorca. Alcover va començar els seus estudis com a seminarista als 15 anys i va desenvolupar una gran passió per la literatura i la llengua popular de Mallorca.

Antoni Maria Alcover va liderar el projecte del Diccionari de la Llengua Catalana. Va convocar una convocatòria pública per a la col·laboració en aquesta obra, que va rebre una gran acceptació.

El *Diccionari Català-valencià-balear*, escrit per Alcover i Francesc de Borja Moll, en col·laboració amb altres lingüistes, va constar de 10 volums. Aquesta obra publicada entre 1926 i 1962, inclou paraules de la llengua literària i col·loquial, dialectes i formes antigues i modernes. Es basa en enquestes sistemàtiques i en la consulta de documents, i proporciona informació sobre pronúncia, etimologies, refranys, locucions i temes de folklore, a més de les equivalències en castellà.

Després de la mort d'Alcover el 1932, Francesc de Borja Moll va prendre la responsabilitat de completar l'obra, publicant els volums restants fins al 1962.

Francesc de Borja Moll (1903-1991)

Fou un gran lingüista, editor i promotor de la cultura catalana a Mallorca. Va néixer a Ciutadella i va dedicar la seva vida a l'estudi i la difusió de la llengua i la toponímia catalana.

Francesc de Borja Moll va treballar en el Diccionari Català-valencià-balear i va realitzar enquestes dialectals pels Països Catalans. Va fundar la Biblioteca Les Illes

---

⁴ Informació extreta de la pàgina web de la Societat d'Onomàstica; apartat *estudiosos de l'onomàstica* (<https://www.onomastica.cat/societat-onomastica/>)

Toponímia calongina

---

d'Or i l'Editorial Moll. Va ser autor de la *Gramàtica Històrica Catalana* (1952) i altres obres lingüístiques i culturals.

Destacà en la recopilació de toponímia, especialment en l'àmbit mallorquí, i va escriure sobre els llinatges catalans. Fundà l'Obra Cultural Balear i va contribuir a la preservació i difusió de la cultura catalana a Mallorca.

Joan Coromines i Vigneaux (1905-1997)

va ser un reconegut lingüista i filòleg català. Va estudiar a Barcelona i va continuar els seus estudis a Montpeller, Madrid, Zuric i París. Va treballar a l'Institut d'Estudis Catalans i va ser professor de filologia romànica a la Universitat de Barcelona abans d'exiliar-se.

Coromines era un expert en català, castellà i altres llengües romàniques, així com en lingüística indoeuropea i àrabica. Destaca per les seves obres lexicogràfiques, com el *Diccionari etimològic de la llengua catalana* i el *Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana*, aquest últim en col·laboració amb José A. Pascual.

Va dedicar-se, també, a l'estudi de l'onomàstica i va publicar l'*Onomasticon Cataloniae*, un extens recull de toponímia catalana. A més, va col·laborar en el nomenclàtor de municipis catalans i valencians. Les seves obres i investigacions van contribuir significativament al coneixement de la llengua i la cultura catalanes.

Enric Moreu-Rey (1917-1992)

Va ser un erudit i professor català conegut per les seves contribucions en els camps de l'onomàstica i la toponímia. Va ser el fundador de la Societat d'Onomàstica el 1980, on va exercir com a secretari general i principal impulsor durant tot el seu lideratge.

Durant la seva joventut, Moreu-Rey va dirigir el Teatre Universitari de Catalunya. Durant la Guerra Civil, va ser voluntari al front republicà i posteriorment va

Toponímia calongina

---

completar els seus estudis a Tolosa i Barcelona, obtenint un doctorat en lletres. Va ser professor a l'Institut Francès de Barcelona i a la Universitat de Barcelona, impartint classes de francès i català.

Les aportacions de Moreu-Rey van ser valuoses per a l'estudi i la comprensió dels noms de lloc a Catalunya. La seva dedicació i investigació en el camp de la toponímia van deixar un llegat significatiu per a la comprensió de la geografia i la cultura catalanes.

4. CONTEXTUALITZACIÓ DE L'ESPAI EN QÜESTIÓ

4.1. Història⁵

El nom més antic conegut de Calonge és *Colinico*, documentat per primer cop l'any 881. Però no va ser fins al segle XIII quan la vila va quedar definitivament ubicada al mapa de la Catalunya medieval, sota el domini dels barons de Cruïlles. El castell va ser governat per aquests fins al segle XIII, quan va passar a mans de la baronia de Palamós al 1279.

La pirateria va causar danys importants a Calonge durant el segle XV, provocant despoblaments i la construcció d'edificis de guaita i nous barris litorals, com Sant Antoni. Aquest últim va experimentar un notable creixement al segle XIX gràcies a la indústria surera. Durant la Guerra Civil, Sant Antoni es va separar del terme municipal de Calonge i va ser conegut com Llevantí de Mar, però va tornar a integrar-se administrativament posteriorment.

Imatge 1: Sant Antoni, platja de Torre Valentina <https://fr.todocoleccion.net/>

---

⁵ Informació extreta de catalunya.com: <https://www.catalunya.com/calonge-2-1-170340?language=ca>

4.2. Localització

Per fer aquest treball ens centrarem en el municipi de Calonge i Sant Antoni i el seu entorn. Calonge i Sant Antoni és un municipi situat a la comarca del Baix Empordà, a la província de Girona, a Catalunya. És un lloc amb una gran riquesa històrica i cultural, amb diversos monuments i llocs d'interès.

Podem dir que Calonge i Sant Antoni tenen una peculiaritat, i és que el nucli urbà de Calonge i el de Sant Antoni són diferents, però formen part del mateix municipi. És a dir, són dos pobles que pertanyen al mateix municipi i amb la peculiaritat de que es troben a prop l'un de l'altre, amb diferents característiques i atractius turístics per oferir als visitants.

Imatge 2: Pla picat de Calonge i Sant Antoni: (<https://es.wikipedia.org/wiki/Calonge>)

Toponímia calongina

La ubicació de Calonge és: 41°51'45"N 3°04'35"E. La seva alçada és de 22 msnm. Abarca una superfície de 33,57 km². La seva població s'estén fins a 11.712 habitants (2022), per tant, té una densitat de 321,83 hab./km². Cal destacar també que el gentilici és calongí, -ina i el codi postal és 17251 i 17252,

Si ens dirigim cap al nord-oest, ens trobarem amb el municipi de Palamós, que actua com a límit natural per a Calonge i Sant Antoni. Aquesta frontera s'entrellaça amb un paisatge costaner espectacular, caracteritzat per les seves platges i cales.

Al sud, el municipi limita amb diversos pobles. Sant Sadurní de l'Heura és un dels municipis veïns amb qui comparteix aquesta frontera.

I finalment, si girem cap a l'est, l'imponent mar Mediterrani s'estén davant del municipi de Calonge i Sant Antoni, proporcionant una frontera natural inconfusible. Al sud, la Platja de Belladona s'alça com una línia divisòria amb el municipi de Castell-Platja d'Aro.⁶

Imatge 3a: situació de Calonge a Catalunya
(https://ca.wikipedia.org/wiki/Fitxer:Mapa_provincial_de_Catalunya_amb_superposici%C3%B3_de_les_comarques.svg)

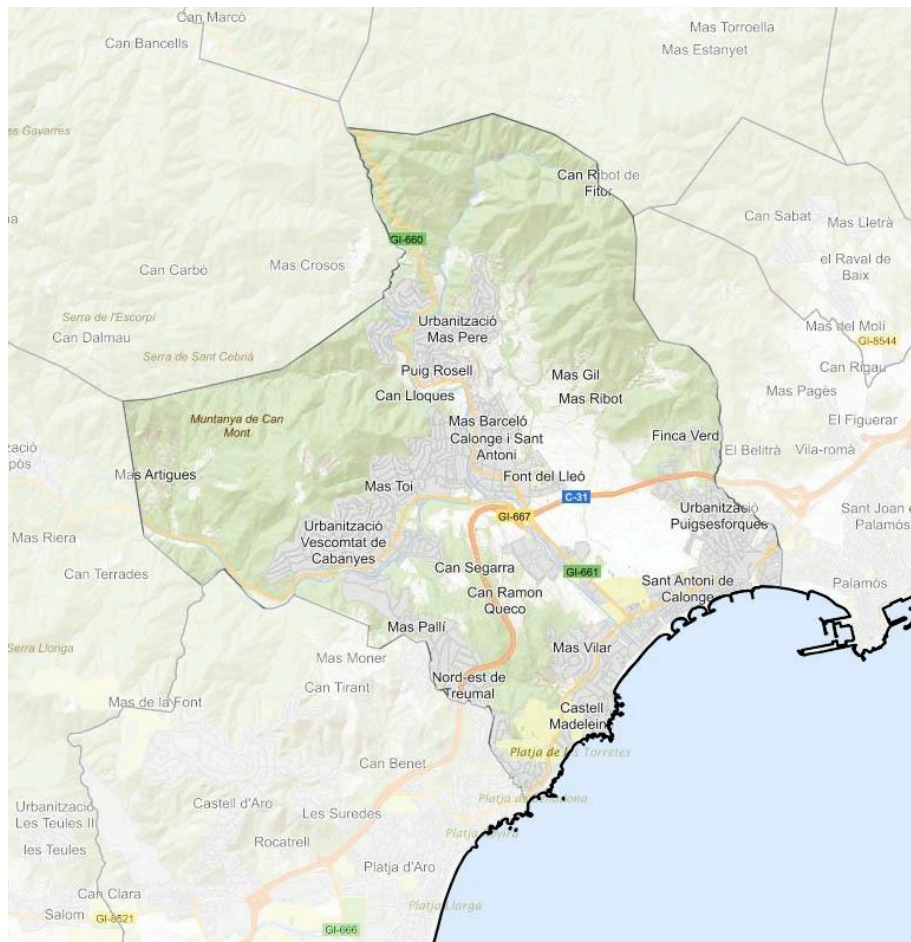
⁶ Ajuntament de Calonge i Sant Antoni, apartat de municipi, la vila <https://www.calonge.cat/municipi>

Toponímia calongina

Imatge 3b: situació de Calonge a Girona (<https://es.m.wikipedia.org/wiki/Archivo:Calonge.png>)

Imatge 4: situació de Calonge:

(<https://www1.sedecatastro.gob.es/Cartografia/mapa.aspx?pest=urbana&from=OVCBusqueda&ZV=NO&ZR=NO&anyoZV=&tematicos=&anyotem=&RCCompleta=&via=&tipoVia=&numero=&kilometro=&bloque=&escalera=&planta=&puerta=&DescProv=GIRONA&prov=17&muni=38&DescMuni=CALONGE%20I%20SANT%20ANTONI&TipUR=U&codvia=&comVia=&tc=U&del=17&mun=38>)

5. TOPÒNIMS (estudi dels noms i llistat)

CALONGE⁷ [kə'lonʒə / ku'lonʒə]

L'etimologia del nom "Calonge" té les seves arrels a l'adjectiu llatí "COLONICUS -A -UM." Aquest adjectiu *Colonicus* es troba en textos antics, com algunes obres de Varró,⁸ on fa referència a l'explotació de la terra, i Suetoni,⁹ on està associat a pertànyer a una colònia romana. Tots dos significats poden ser aplicables.

A més, és interessant saber que el *Diccionari Etimològic de la Llengua Catalana* (DECat) assenyala que l'evolució fonètica del sufix "-ICUM" a "-onge" és un exemple de dissimilació fonètica que es troba en altres paraules de la llengua catalana, com "diumenge" (que prové de "DIEM DOMINICUM").

En resum, l'objectiu és mostrar com el nom "Calonge" té les seves arrels en una paraula llatina, i com aquesta paraula ha experimentat canvis fonètics al llarg del temps fins a adquirir la forma actual.

Imatge 5: Imatge representativa de Calonge (Castell de Calonge): Elaboració pròpia

---

⁷ Inspirat en: "Onomasticon Cataloniae": <https://oncat.iec.cat/veuredoc.asp?id=12041>

⁸ *Marcus Terentius Varro*; Reate, 116 aC - 27 aC) va ser un polígraf, escriptor, militar i magistrat romà, i es considera un dels erudits més grans de la història de Roma segons Quintilià. https://ca.wikipedia.org/wiki/Marc_Terenci_Varr%C3%B3

⁹ Gai Suetoni Tranquil, en llatí *Gaius Suetonius Tranquillus* (70 - 126), fou un escriptor llatí de l'època imperial, exponent fonamental del gènere biogràfic. <https://ca.wikipedia.org/wiki/Suetoni>

Avellaneda, carrer [kə'reəβaʎa'neðə]

Aquest carrer, que neix a l'avinguda Cantàbria, és un dels més llargs del territori, mesura uns tres quilòmetres i mig. A part, cal destacar que una gran part del carrer està exposada a la muntanya, és a dir, sembla més un camí de muntanya que un carrer, però en tenir l'origen a la vila és considerat un carrer més.

El topònim d'*Avellaneda* neix en l'antiguitat, segons uns documents de Pere Caner¹⁰, s'afirma que aquest indret que ara és ple de sureres¹¹, abans era ple d'avellaners, per aquest motiu rep aquest nom. Cal destacar que és un fitotopònim ja que el topònim està relacionat amb la natura.

Imatge 6: Elaboració pròpia

Barrera, carrer de la [kə'reðəʎəβə'rerə]

Unint la plaça de sant Josep i el carrer Francesc Macià, hi trobem el carrer de la Barrera.

Pot haver estat anomenat així perquè s'hi va construir una barrera en temps de pesta¹². Aquests passos tancats s'utilitzaven per controlar el trànsit entre poblacions.

A més d'un significat històric, aquest topònim pot reflectir la situació geogràfica d'aquest carrer en particular, on potser hi havia una barrera o una estructura similar en el passat.

---

¹⁰ L'estudi: <file:///C:/Users/USER/Downloads/53846-Text%20de%20l'article-64314-1-10-20070216.pdf>

¹¹ Pertanyent o relatiu al suro o a l'alzina que el fa: <https://devb.iec.cat/>

¹² D'acord amb: <https://raco.cat/index.php/AnnalsGironins/article/view/53846/64056>

Imatge 7: Elaboració pròpia

Blanc, creu d'en ['kreuðəm'blaŋ]

Estem parlant de la creu que se situa a uns cent metres al nord del carrer de la Creu de Calonge, Pere Caner al llibre *La vila de Calonge* afirma que *s'agafà la mateixa creu de terme que estava al carrer de la Creu*, això implica que es va prendre la mateixa creu que estava originalment ubicada al carrer de la Creu i es va traslladar o utilitzar en un altre lloc. Potser aquesta creu es va moure aquests cent metres per raons històriques, religioses o urbanístiques.

El nom de Blanc, segurament s'origina amb el nom d'algun propietari de la creu

Cabanyes, pla de ['plaðəkəβ'arəs]

La barriada de Cabanyes és al sud del nucli urbà de Calonge, a tocar de la barriada dels Molins.

"Cabanyes" és un nom que deriva del llinatge de la noble família del vescomte de Vilanova de Cabanyes, que era propietari de tot el barri i d'altres terres a la comarca. S'ha suggerit que el nom va canviar a causa de la pronunciació popular i de l'ortografia del català modern, però lamentablement, no es conserva cap evidència que indiqui l'existència d'un nom diferent en èpoques passades.

Toponímia calongina

Aquest nom, tot i que pot tenir diversos significats com una construcció rústica feta de fusta o pedra, un porxo d'una masia o un grup d'animals com les ovelles¹³, la teoria més sòlida és la del llinatge familiar de Vilanova de Cabanyes com a origen.

La plana de Cabanyes es diu així ja que és un terreny pla considerablement gran, se situa des de la riera homònima a, més o menys, al començament dels edificis per la banda nord, la del nucli urbà.

Càcul, carrer del [kə'reðəɫ'kakul]

El Càcul és un carrer situat entre el carrer Àngel Guimerà i la plaça Major de la vila. Té una estructura estreta i fosca amb voltes, sostingudes per arcades de pedra. Les cases s'alcen sobre aquestes arcades i els murs i les voltes deixen la pedra a la vista. En el parlar popular de la contrada, aquest carrer és conegut com el carrer del Càcul.

El nom *Càcul* sembla estar relacionat amb el terme utilitzat per al conducte de desguàs dels molins. Es creu que el nom fa referència a les característiques particulars d'aquesta zona, ja que és baixa de sostre i inclinada, facilitant l'escurament de les aigües pluvials de la plaça. Hi ha una altra opinió documentada de D. Luis Barceló Bou, el qual diu que podria derivar del llatí *cucullo*, és a dir "ca-gul-cogul" que significa 'pujol', donat el relleu del terreny en què està assentat. No obstant això, la tendència predominant és relacionar el nom amb el conducte de desguàs dels molins.¹⁴

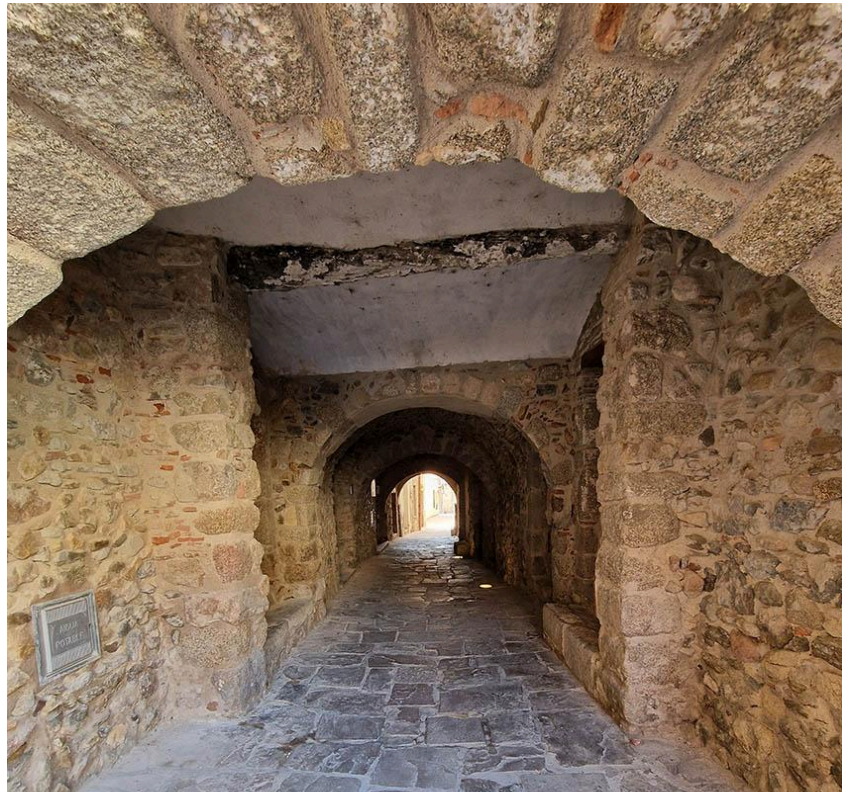
Cal destacar que durant el període del Franquisme, els espanyolitzadors de la topografia van fer una interpretació equivocada associant el nom del carrer amb la paraula "càcul". No obstant això, a escala local, així com en la placa oficial i en els documents del municipi, es fa servir el nom de "càcul" de manera consistent. Això demostra que la denominació original del carrer ha estat preservada i mantinguda per la comunitat local, malgrat les errònies interpretacions i els intents de canvi durant aquella època.¹⁵

---

¹³ Extret de: <https://dcvb.iec.cat/>

¹⁴ Inspirat en: <https://raco.cat/index.php/AnnalsGironins/article/view/53846/64056>

¹⁵ En fa referència https://ca.wikipedia.org/wiki/Carrer_del_C%C3%A0cul

Imatge 8: Elaboració pròpia

Calella, riera de [ri'erəðəkə'eʎə]

La riera de Calella és un curs d'aigua que, pocs metres després de néixer, s'ajunta amb el rec d'en Massoni i baixa cap a la costa desembocant a la platja de can Cristus (antigament coneguda com a cala de can Cristo). El significat del topònim vol dir cala petita, per tant, podem dir que aquest lloc avui en dia conegut com a platja de can Cristus, li dona nom, ja que abans era vist com una cala i a part és petita.

Camp de la Llebre, carrer [kə're'kamdələ'ʎeβrə]

El carrer del Camp de la Llebre uneix el carrer Joan Maragall amb la zona rural de l'est de Calonge. La seva denominació "Camp de la Llebre" sembla tenir una història interessant. Una teoria popular sosté que aquest carrer va ser nomenat en honor a l'abundància de llebres que es trobaven en aquesta zona. Aquesta presència de llebres ha marcat la identitat del carrer. Cal destacar que és un zootopònim ja que el topònim està relacionat amb els animals.

Imatge 9: Elaboració pròpia

Canots, can ['kan̩kə'nots]

L'edifici de dos pisos està situat a la cantonada dels carrers Rutlla i Anselm Clavé. La façana principal, al carrer Rutlla, té portes d'accés a baix i tres balcons al primer pis amb motllures decoratives. La façana del carrer Anselm Clavé té una estructura similar però més senzilla.¹⁶

Un Canot, per una banda, és la branca seca d'un arbre,¹⁷ aquesta definició sembla que no té res a veure amb el topònim, per altra banda, l'expressió: *Fer sa vida del canot*, que significa tenir una vida d'abundància, de menjar molt i no fer feina,¹⁸ sembla ser que tampoc incideix en el nom de la casa, encara que cau la possibilitat que al llarg de la història d'aquesta casa aparentment feta l'any 1868, ja que a la clau de la porta d'arc escarser de la planta baixa hi figura aquesta data¹⁹, en algun moment visqués algú amb el malnom o cognom que fa referència a la última definició de canot explicada

---

¹⁶ https://ca.wikipedia.org/wiki/Can_Canots

¹⁷ <https://devb.iec.cat/>

¹⁸ <https://devb.iec.cat/>

¹⁹ https://ca.wikipedia.org/wiki/Can_Canots

Imatge 10: Elaboració pròpia

Capellans, cala dels ['kaləðəlskəpə'ʎans]

Situada entre Roques planes i Torre Valentina trobem una petita cala rocosa de la qual s'explica que anys enrere els sacerdots s'hi anaven a banyar d'amagat perquè la gent no els veies.²⁰

Cargol, puig ['putʃkər'ɣol]

El puig cargol, és la muntanya més alta de la zona del Jonc, té una alçada de 357 metres i es caracteritza per tota la fauna vegetal i animal que s'hi troba. Segons Pere Caner²¹, existeix la divertida teoria de que rep aquest nom (puig Cargol) perquè és un indret on viuen un gran nombre de cargols.

---

²⁰ Trobat al llibre físic de Pere Caner *La Vall de Calonge*

²¹ La teoria: <https://raco.cat/index.php/AnnalsGironins/article/view/53846/64056>

Imatge 11: Elaboració pròpia

Castellbarri [kəsteʎ'βari]

Castellbarri fa referència a un poblat antic situat en un turó al sud-oest del nucli urbà de Calonge.

Entrant en el topònim, el terme "castell" indica l'existència d'una estructura fortificada o torre defensiva que es conserva en aquest lloc. D'altra banda, el terme "barri" fa referència a la part residencial o habitatge d'aquesta veïnat. Això reflecteix clarament que aquest poblat tenia una combinació d'elements defensius i residencials, posant de manifest la seva importància com a centre fortificat i comunitat habitada en el passat.

Imatge 12: extreta de [catalunyamedieval.es](https://www.catalunyamedieval.es)
(<https://www.catalunyamedieval.es/castell-de-castellbarri-calonge-baix-emporda/>)

Comal dels Lladres, Torrent del [tu'rendəɫku'maldəɫz'ɫaðras]

El Torrent del Comal dels Lladres és, originada a Calonge, al voltant de 300 metres d'altitud a la serra de l'Escorpí, concretament al vessant sud del Puig Dalmau. Flueix aproximadament uns 234 metres fins a desembocar a la Riera dels Molins.²²

El seu nom, "Comal dels Lladres", pot provenir del seu caràcter recòndit entre les muntanyes, essent "comal" una petita clotada, i "Lladres" crec que podria fer referència a la seva ubicació amagada i potencialment perillosa que recorda els llocs on els lladres es podien ocultar o amagar bé, però no deixa de ser una hipòtesi.

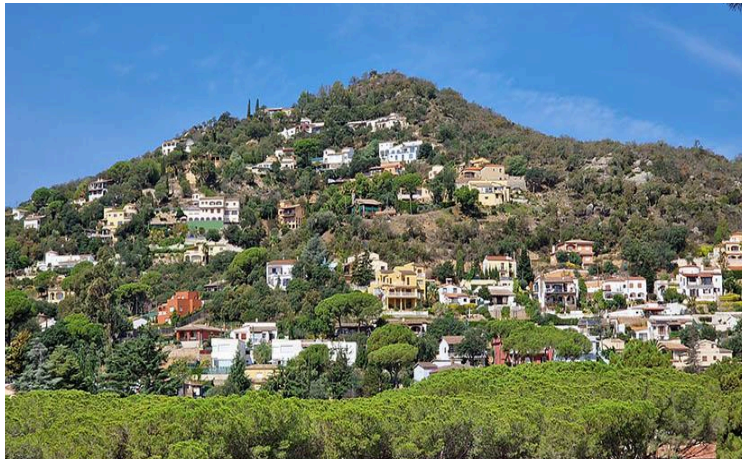
Creu del Castellà, puig de la ['puɔzðəɫə'kreuðəɫkəstə'ɫa]

El puig de la Creu del Castellà és una muntanya situada a l'oest de Calonge, abraça bastants carrers, ja que en ella hi ha gran part d'una urbanització.

Aquest nom es remunta a l'edat mitjana, pel fet que la torre de la Creu del Castellà, torre que es trobava al cim d'aquesta muntanya que servia com a torre de vigilància de la vila de Calonge amb una vista panoràmica total i un radi d'aproximadament sis quilòmetres de distància, data que es va construir en aquella època, actualment, no existeix la torre, encara que se'n poden apreciar algunes restes. Com a curiositat, en substitució a la torre, ara els habitants hi planten una senyera o estelada cada onze de setembre

---

²² Segons: https://ca.wikipedia.org/wiki/Torrent_del_Comal_dels_Lladres

Imatge 13: Elaboració pròpia

Daus, puig dels ['pudzðəlz'ðaus]

El puig dels Daus és un turó situat al camí de Fitor, al nord-est de Calonge. Aquest turó es troba aproximadament a uns dos quilòmetres del barri d'Altozano.

El topònim *Puig dels Daus* fa referència a un descobriment miner peculiar que s'hi va produir. Es tracta de cubs de pirita de ferro que tenen una forma similar als daus utilitzats en jocs de taula. Aquesta troballa va captar l'atenció dels habitants locals i, des de llavors, el turó ha estat conegut amb aquest nom.

El puig dels Daus representa un record constant de la interessant història minera d'aquesta zona i de la seva relació amb els recursos minerals, com la pirita de ferro. Aquest indret s'ha convertit en un punt d'interès per als visitants, que tenen l'oportunitat d'admirar aquests cubs de pirita i d'aprendre sobre la geologia i la història de la zona

Imatge 14: foto extreta de: eltiempo.com. Es tracta de la pirita de ferro

Doma, plaça de la ['plasəðələ'domə]

Situada al sud de la plaça major, a uns 30 metres tirant pel carrer Major trobem la plaça de la Doma.

La paraula *Doma*, fa referència al càrrec eclesiàstic que consisteix a cobrar els *Delmes*²³. El motiu pel qual la plaça va adoptar aquest nom és senzill, bàsicament la casa del clergue que s'ocupava de fer aquesta feina estava situada en aquesta placeta.

Imatge 15: Elaboració pròpia

Duc, roca del ['rokəðəl'duk]

Dins del barri dels Molins, just a sota de Castellbarri, trobem una gran pedra amb forma de prisma coneguda com "la roca del Duc."

Aquest nom es deriva d'una espècie d'ocell de la família dels estrígids²⁴, tot i que no se'n sap amb certesa el motiu exacte. Es pot intuir que aquest nom es va adoptar a causa de la presència d'alguns exemplars d'aquesta au a la zona, i és probable que des de dalt de la pedra es poguessin observar aquests ocells per sobre de la vegetació.

---

²³ Segons: <https://dcvb.iec.cat/>

²⁴ Extet de: <https://dcvb.iec.cat/>

Eixample, l' [lə'ʃamlə]

Barriada que engloba molta part del sud del nucli urbà de Calonge, més o menys des del passeig d'Hivern al carrer de la Sala.

És el terme utilitzat per descriure l'ampliació de carrers, passejos i barris dins d'una població, és a dir, que es creen nous barris que emergeixen al voltant d'una població antiga, en aquest cas Calonge. Aquest concepte il·lustra clarament i posa de manifest l'expansió de Calonge durant el segle XIX.

Estacada, carrer de l' [kə'reðələstə'kaðə]

Molt a prop de la riera de Calonge, a l'altura del carrer Doctor Josep Maria Vilaseca, hi trobem un petit carreró que surt del mateix carrer.

Una estacada és un conjunt d'estaques que es claven a terra i serveixen com a protecció o defensa per possibles inundacions de rius o rieres²⁵. En aquest carrer, per la seva ubicació, podem intuir que hi havia alguna mena d'estacada per evitar que s'inundés.

Feixolina, la [ləfəʃu'linə]

Parcel·la de terra situada entre la carretera de Sant Feliu i el carrer de Sant Antoni, malgrat que avui en dia està dividida per l'avinguda de la Costa Brava, rep el seu nom com a diminutiu de "feixa"²⁶, ja que aquest terreny estava originalment format per petites feixes.

Folc, riera del [ri'erəðəl'folk]

Torrent que neix a uns 230 metres d'altitud a la serra de l'Escorpí, i desemboca al Rifred, del qual és un dels afluents més importants. S'alimenta d'una quinzena d'afluents.

---

²⁵ Inspirat en: <https://dcvb.iec.cat/>

²⁶ En les terres muntanyoses o costerudes, les feixes són trossos de terra plans, horitzontals, situats en el coster i limitats per marges o parets que els protegeixen contra les avingudes. <https://dcvb.iec.cat/>

Toponímia calongina

La paraula folc, segons el diccionari català-balear-valencià de Francesc de Borja Moll²⁷ significa ramat: conjunt d'animals de profit. Per tant, concorda amb la teoria de Pere Caner que afirma que Folc ve de ramat²⁸

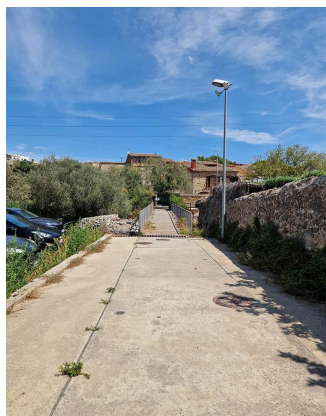

matge 16: Elaboració pròpia

Fondo, camí [kə'mifon'ðu]

Entre el carrer del Pont i el carrer del Baix Llobregat es troba el camí Fondo, un camí que, tot i estar asfaltat i urbanitzat actualment, es té constància que ja a l'edat medieval era un camí transitable per a carros i, al mateix temps, un petit torrent que desembocava al Rifred.

D'acord amb un estudi realitzat²⁹, aquesta situació va provocar que amb el pas del temps l'arrossegament de l'aigua causés un descens de nivell en aquest camí en comparació amb els carrers adjacents, i és per això que la gent li va donar el nom de camí fondo.

imatge 17: Elaboració pròpia

---

²⁷ El diccionari en qüestió: <https://dcvb.iec.cat/>

²⁸ La teoria: file:///C:/Users/USER/Downloads/53846-Text%20de%20l'article-64314-1-10-20070216.pdf

²⁹ L'estudi en qüestió: <https://raco.cat/index.php/AnnalsGironins/article/view/53846/64056>

Fonts, les [ləs'fons]

Barriada situada a la part nord-est de Calonge. Antigament, era coneguda com a Coma de les fonts (una coma és una vall entre muntanyes sense gaire distància entre si).

El topònim prové de les múltiples fonts que hi ha. Actualment no hi raja aigua, clar senyal que abans aquella zona era més rica en aigua que actualment.

Ganga, riera de la [ri'erəðələ'ɣaŋgə]

Estem parlant d'un torrent a la conca de Calonge que neix a uns 245 metres d'altitud entre el coll de la Ganga i La peça d'en Pelegrí, a la muntanya de la Ganga. Desemboca al Rifred, concretament al barri del Mas Pere, a uns 195 metres més avall, essent un dels seus principals afluents.³⁰

El topònim "Ganga" pot provenir de diverses fonts. Segons del diccionari de Alcover i Moll, "Ganga" podria tenir fins a quatre significats i tots podrien tenir-hi alguna relació, però no n'he trobat cap escrita a cap lloc, les relacions que faig són que podria referir-se a "dona alta i prima", al·ludint a la ubicació elevada de la riera. Així mateix, podria suggerir una "adquisició a baix preu", reflectint el corrent d'aigua que pot recollir les aportacions d'altres cursos menors. Es pot referir a una au semblant a una "gallina" o "perdiu", per la semblança amb ocells. I també, com a hipòtesi més probable podria ser una referència a "substància terrosa o pètria", amb relació a la seva naturalesa fluvial i el terreny que travessa.³¹

Imatge 18: Elaboració pròpia

---

³⁰ Segons: https://ca.wikipedia.org/wiki/Riera_de_la_Ganga

³¹ El diccionari en qüestió: <https://dcvb.iec.cat/>

Germanes Carmelites, capella de les³²

[kə'peɫəðələzɜr'manəskərmə'litəs]

Situada al carrer Major de Calonge, la denominació "capella de les Germanes Carmelites" prové de l'arribada, en el 1894, de la Senyora Dominga Juera i Patxot a Calonge. Amb la seva iniciativa, les Carmelites van establir una escola per a noies, adquirint terrenys i, fins i tot, una casa al carrer Major. El 3 de novembre del mateix any, cinc germanes van començar la seva missió. A causa de la gran demanda, l'espai es va ampliar amb terrenys adjacents, sota la supervisió del mestre d'obres Pere Pascual i Bagué. La capella va ser erigida amb autorització el 25 d'abril de 1895.

Imatge 19: Elaboració pròpia

Illa, carrer de la [kə'reðə'liɫə]

Aquest carrer que enllaça el carrer de Romanyà amb el camí Fondo, té una peculiaritat que els altres carrers no tenen, i és que està majoritàriament envoltat i delimitat per passos d'aigua, concretament les rieres de Rifred, Cabanyes, Camí Fondo i torrent del Puig Tomàs.

Per tant, seguint la definició d'illa: Porció de terra voltada d'aigua de tots costats³³, podem dir que el topònim d'aquest carrer ve d'aquí.

---

³² Informació de: <https://invarquit.cultura.gencat.cat/card/6975>

³³ Segons: <https://dcvb.iec.cat/>

Imatge 20: Elaboració pròpia

Jofre, can ['kən'ʒofrə]

Situada al carrer de la Rutlla, aquesta gran casa que antigament havia estat envoltada per terres de conreu, al dia d'avui és un edifici en cantonada al mig del poble.

La tradició, explica que el mariscal francès Jofre, era oriünd d'aquesta casa³⁴. El mariscal Jofre és inclòs en la història Catalana quan en el 1920, després de tota una vida dedicada a la guerra, va anar a Barcelona a presidir els Jocs Florals.³⁵

Imatge 21: Elaboració pròpia

---

³⁴ Extret de: <https://www.poblesdecatalunya.cat/element.php?e=14017>

³⁵ D'acord amb: https://es.wikipedia.org/wiki/Joseph_Joffre

Llebre, camp de la [kə're'kamdələ'leβrə]

Situat al nord-est del Padró, trobem la barriada del Camp de la Llebre, és un terreny amb moltes vinyes, oliveres i camp obert, vaja, un lloc ideal per l'animaló que li posa nom.

Igual que el carrer que rep el mateix nom, en aquesta barriada hi ha la teoria que s'anomena així per la quantitat de llebres que s'hi trobaven.

Imatge 22: Elaboració pròpia

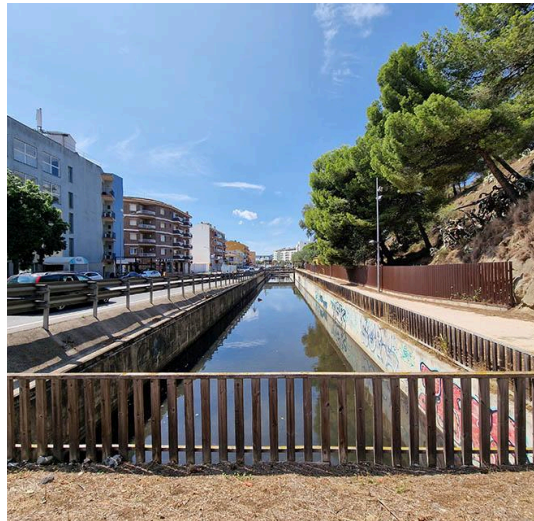
Madral, rec ['regmə'ðral]

El rec Madral és un riu que neix a uns 200 metres d'altitud al massís del Jonc, conegut també com a rec de Can Monells té més o menys 5 km de recorregut, desemboca al mar Mediterrani i rep el Rec de Sant Daniel com a afluent principal.

El nom Madral té una curiosa etimologia llatina, prové de l'arrel "matrāle", derivada de "mater" que significa "mare"³⁶. Segurament se l'anomenava així, ja que és un dels rius més cabalosos de Calonge i Sant Antoni de Calonge, és més, el problema de les inundacions va causar que l'any 2008 l'Ajuntament de Calonge iniciés unes obres per recanalitzar el curs del riu i ajuntar-lo amb la riera de Calonge.

---

³⁶ Diccionari llatí-català il·lustrat (VOX)

Imatge 23: Elaboració pròpia

Mal Ús, torre del [ˈtorəðəlˈmalˈus]

Torre que es situava just al peu de la muntanya dels Joncs, en la vall de la Coma de les Fonts. Ara, només es conserven els fonaments i algunes pedres que resten escampades pel camí.

Existeix una llegenda popular que explica l'origen del seu nom. Segons la veu transmesa de generació en generació, en aquesta torre s'hauria dut a terme el mitjaval "dret de cuixa". Aquesta pràctica, comuna en l'època feudal, consistia en què el "Senyor del Mal Ús", que era el Batlle de Sac del Castell de Calonge, tenia el dret de passar la primera nit de noces amb les donzelles del lloc abans que els seus marits legítims. Aquest impost injust i opressiu causava molta angoixa i tristesa a les famílies i els nuvis afectats. Era una forma d'abús de poder que generava desigualtats i patiment en la societat feudal. Amb el temps, aquesta pràctica va ser coneguda com el "Mal Ús", i el nom es va associar amb la torre on es consumava aquesta injustícia.

Marieta, carrer [kəˈreməriˈetə]

A la barriada de Sant Daniel, situada al Nord de Sant Antoni, entre el carrer de la Gírgola i el carrer de Sant Daniel hi trobem el carrer Marieta.

Toponímia calongina

El nom de Marieta, podria venir de dues branques, la primera fa referència a l'insecte coleòpter i la segona fa referència al diminutiu del nom Maria. Totes dues podrien ser el motiu pel qual el carrer ha adquirit aquest nom, encara que la segona opció, la de Maria, és més probable, ja que si en algun moment de la història del carrer allà va viure una Maria, fàcilment l'origen provingui d'aquest fet.

Molins ['mulins]

Aquesta barriada, situada a l'est de Calonge, deu el seu nom a tots els molins fariners que hi ha tocant la seva riera (riera dels Molins). Encara que al llarg d'aquest segle hagin deixat de funcionar, els tenim presents gràcies al topònim. Els molins principals són: molí Mesamunt, molí Cremat, molí d'en Lluís, molí de les Roques...

Molins, riera dels [ri'erəðəlz'mulins]

La riera dels Molins, o també coneguda com a riera de Cabanyes, és un curs d'aigua de Calonge que neix a la serra de l'Escorpí, molt a prop del dolmen de la Cova d'en Daina. Desemboca a la Riera de Calonge. Aquest riu és estacional i s'asseca sovint a l'estiu.

El topònim prové dels cinc molins que descansen en les seves vores (molí d'en Mayola, molí de les Roques, molí Cremat, molí d'en Lluís i molí del Mesamunt). Abans, hi havia el cabal suficient que permetia el seu ús, ara gairebé és sec. L'altre nom ve del Vescomtat de Cabanyes, concedit el 1892 a Josep Bonifaci Vilanova de Cabanyes i Bou.³⁷

---

³⁷ D'acord amb: https://ca.wikipedia.org/wiki/Riera_dels_Molins

Imatge 24: Elaboració pròpia

Molla, carrer³⁸ [kə're'molə]

El carrer Molla uneix el carrer de Pompeu Fabra amb la zona rural de l'est de Calonge.

La història del seu nom és molt confosa, hi ha molta informació al respecte i és fàcil confondre's, podríem resumir-la així: A la segona meitat del segle XIX, hi havia un home anomenat Josep Molla Oliver, que va succeir Joan Molla i Presas, qui era un perit agrònom. El seu germà era un capellà conegut com a poeta festiu amb el nom de Narcís, autor de l'obra *Les cabòries*. Un d'aquests tres personatges és qui dona nom al carrer, encara que no està clar ni documentat em decanto per en Narcís Molla, ja que és un personatge "amb més nom" dins de Calonge.

---

³⁸ Informació extreta de: "LES MASIES DE CALONGE" i "ONOMÀSTICA DE CALONGE" (de Pere Caner)

Imatge 25: Elaboració pròpia

Morells, rec dels ['rekðəlz'mureʎs]

Vorejant l'est i el sud del puig Cabrer, trobem el rec dels Morells. Existeix la teoria que aquest nom té les seves arrels en l'ocell aquàtic conegut com a "morell", el qual probablement era abundant en aquest rec.

Oliver, ca n' ['kənuli'βe]

Situat al vessant est del Pedró, aquest mas a principis de segle era considerat com un dels tres millors masos de Calonge, segurament per les seves grans dimensions i el seu perfecte estat de conservació.

Pel que fa al topònim, rep el nom d'Oliver, ja que la família Oliver al llarg del segle XIII ja hi habita. Ho podem afirmar gràcies a l'estudi que va fer un canonge de Girona, fill de la casa, que amb les seves investigacions va poder fer un arbre genealògic de més de vuit segles.

Imatge 25: Elaboració pròpia

Pagès, can ['kampə'ʒɛs]

Fent de cantonada amb el carrer Barceloneta i el carrer del Mossèn Jacint Verdeguer, trobem aquesta gran casa de dos pisos i un color rosa peculiar anomenada can Pagès.

Aquesta casa va ser propietat de Josep Pagès i Valmanya, un reconegut barber i cirurgià a l'illa de Cuba, per tant, podem dir que el topònim ve del cognom de Josep Pagès.³⁹

Imatge 27: Elaboració pròpia

---

³⁹ Dacord amb: <https://www.poblesdecatalunya.cat/element.php?e=14016>

Paller, cala del ['kaləðəlpə'ʎe]

A baix del carrer del Doctor Barraquer, situat entre Torre Valentina i la cala de les Roques Blanques, trobem la cala del Paller. El topònim pren el nom d'una roca en forma de paller que es troba a la platja Cala de la Roca del Paller.

Pallimonjo, can ['kampəʎi'moɲzu]

Just al final del carrer Major i al principi del Carrer Pompeu Fabra hi trobem Can Pallimonjo. Aquest casal històric encara que ja no té l'aparença de casa pairal, és dels pocs que es conserven tan bé dins el nucli urbà.

Andreu Pallimonjo i Jofre va ser un important colonitzador de l'illa de Cuba i, segurament, fou qui donà nom a la casa ja que va ser el primer de la dinastia Pallimonjo d'habitar la casa (actualment encara forma part de la mateixa família)⁴⁰

Imatge 28: Elaboració pròpia

---

⁴⁰Informació:<http://www.coac.net/COAC/centrhttp://www.coac.net/COAC/centredocumentacio/Girona/arxiu/edificis/dades/fitxa.html?registre=&autor=&denominacio=&adreca=&poblacio=L&page=54&pos=534>edocumentacio/Girona/arxiu/edificis/dades/fitxa.html?registre=&autor=&denominacio=&adreca=&poblacio=L&page=54&pos=534

Panyero, cal ['kalpə'ɲɛru]

Aquesta casa situada a la cantonada del carrer de Sant Joan i el carrer Major, podem dir que té un topònim provinent d'un malnom. Segons Jose Garagallo, en la seva llista de malnoms, ens parla de que un panyero era qui venia teles i draps.⁴¹ També ho trobem en el diccionari d'estudis catalans que afirma que un panyer és un castellanisme que significa venedor de panyos, (en castellà, “pañero”)⁴²

matge 29: Elaboració pròpia

Penyes Blanques ['peɲəz'βlaŋkəs]

Conegut així el tram de roques que s'entén des de Torre Valentina a tocar de Platja d'Aro.

El seu particular nom és degut a la composició calcària de les roques que fa que tinguin aquest to blanquinós tan característic.⁴³

Pera, puig sa ['puɖʒsə'pɛrə]

Entre el Puig de les Aixades i Sant Antoni, trobem un petit turó molt rocós que avui en dia és anomenat puig de sa Pera, però que fa uns anys segurament se l'anomenava puig sa Pedra.

---

⁴¹ <http://josegargallo.blogspot.com/p/llistat-alfabetic-dels-malnoms-de-la.html>

⁴² <https://dcvb.iec.cat/>

⁴³ Una penya és una gran massa de pedra en el seu estat natural: <https://dcvb.iec.cat/>

Toponímia calongina

Aquesta teoria l'he trobat en el llibre físic *La Vall de Calonge*, el qual afirma que hi ha la possibilitat que s'hagi canviat el nom.

Pla, el [ə'l'pla]

Anomenada així l'extensió que va des de la riera de Calonge al rec de Sant Daniel. Se li diu així pel simple fet que és una gran plana.

Pois, reposador dels [rəpuzə'ðoðəls'pojs]

Es tracta d'una roca situada a prop de can Mont amb una llegenda popular al darrere que és la que li dona nom.

La llegenda explica que una vegada una dona havia anat a fer un feix de llenya prop de can Mont, va voler seure per reposar, ja que estava molt cansada i va parar sobre una roca que hi havia al camí, va sentir tocar les campanes de l'església de Sant Martí i com que no es va senyar ni persignar, va quedar cega.

Puigtavell, carrer del [kə'reðəl'putʃβə'teɫ]

Està situat entre el carrer Llop i el carrer Joan Maragall, el seu nom "Puigtavell", està clar que està format per dues paraules: "Puig" i "Tavell", un puig podem dir que és un monticle, una muntanya de poca alçada, però un tavell ens és desconegut, sembla que deriva de la paraula tavella que al *diccionari català-balear-valencià* de Francesc de Borja Moll i Antoni Maria Alcover en trobem diverses definicions, les que poden tenir relació amb el topònim són: mongeta tendra, doblec, arruga, bastó de ferro que es posa dins el torn de la carreta per a estrènyer les cordes i bajoca (Clovella llarguera que conté els grans o bessons de les plantes

lleguminoses).

Imatge 30: Elaboració pròpia

Puigventós [puɟβən'tos]

Al Nord de Calonge, trobem la barriada del Puigventós, la qual consta d'un turó amb bastant alçada i que inclou el carrer Llop i el carrer Tord.

Si separem "puig" i "ventós", entendrem el significat d'aquest nom, que bàsicament vindria a dir que és un puig ventejat, és a dir, que li toca molt el vent per causa de la seva alçada i situació en el mapa de Calonge.

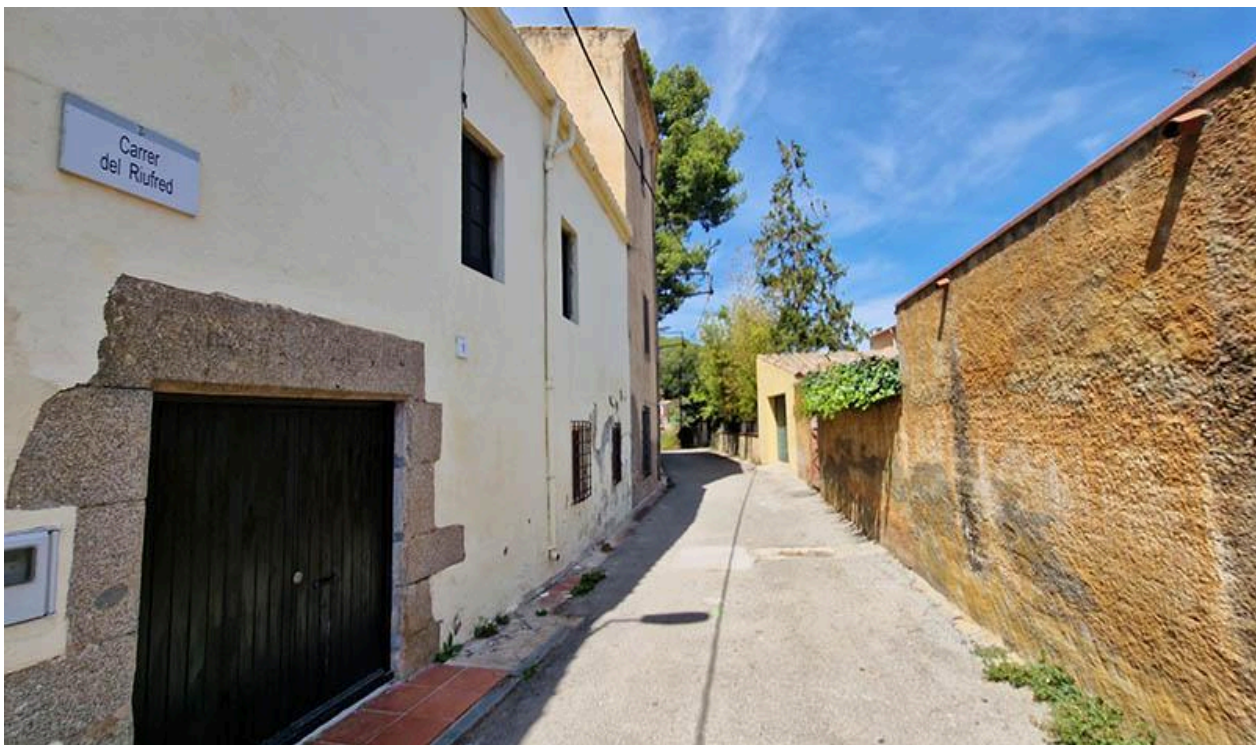
Quatre Camins, plaça dels [ˈplasəðəls'kuatrəkə'mins]

Aquesta petita plaça situada entre el carrer Bitller, el carrer del Rifred i el carrer Riera rep el seu nom, ja que hi conflueixen quatre carrers, els tres citats anteriorment (el carrer Bitller el travessa i fa la sensació que sigui un altre carrer).

Rifred, carrer del [kə'reðəl'rifret]

El carrer del Rifred uneix el carrer del Daró i el carrer Bitller. Cal destacar també que té la funció de pont pel riu del Rifred.

Aquest carrer rep aquest nom per la proximitat al riu homònim. El significat de "Rifred" està explicat amb més precisió en l'explicació del topònim del riu, per fer-ne un resum, podem dir que deriva de l'expressió medieval "Rivofredo", registrada en documents antics. Aquest terme es compon de "rivo", que significa "riu" en llatí, i "fredo", que denota "fred" en la mateixa llengua. En aquest sentit, "Rivofredo" es pot traduir com "riu fred".

Imatge 31: Elaboració pròpia

Rifred, riu el ['riwəl'rifret]

El Rifred, és un riu que es troba a la localitat de Calonge, a la confluència de la riera de la Ganga i del Rielancs.

El topònim "Rifred" té el seu origen en l'expressió "Rivofredo", que es va utilitzar per primera vegada en un document de l'edat mitjana.⁴⁴ El terme "Rivofredo" està format per dues parts: "rivo", que significa "riu" en llatí, i "fredo", que vol dir "fred" o "freda" en aquesta mateixa llengua. Així, "Rivofredo" es pot traduir com "riu fred".

La raó d'aquesta denominació es pot explicar pel fet que el Rifred és un riu de tipus estacional que sovint s'asseca durant l'estiu. Durant aquesta època, el flux d'aigua disminueix i les seves aigües es tornen fredes. Així, el nom "Rifred" sorgeix com una forma de descriure aquesta característica del riu.

Imatge 32: Elaboració pròpia

---

⁴⁴ Extret de: <https://raco.cat/index.php/AnnalsGironins/article/view/53846/64056>

Roura, torre ['torə'rouɾə]

A l'avinguda de la Unió, ben bé al mig d'un turonet situat al pla de Calonge, s'alça la torre Roura, una masia feta al modernisme català i data que es va construir a finals del segle XIX per l'industrial del suro Enric Lluís Roura i Vilaret. És una construcció força grossa i es pot veure des de molts punts de la zona.

Podem deduir que el seu nom està dedicat al seu constructor anteriorment anomenat (Enric Lluís Roura i Vilaret⁴⁵).

Imatge 33: Elaboració pròpia

---

⁴⁵ Enric Lluís Roura i Vilaret (Calonge, 4 de novembre de 1865 - Barcelona, 9 de març de 1921) va ser un empresari surotaper i polític català: https://ca.wikipedia.org/wiki/Enric_Llu%C3%ADs_Roura_i_Vilaret

Rutlla, carrer de la [kə'reðələ'rudʎə]

Entre el passeig d'Hivern i el carrer del Mossèn Jacint Verdaguer hi trobem un dels carrers més emblemàtics de Calonge. Sembla ser que el seu nom (Rutlla) és provinent del llatí *rotella-ae*⁴⁶ que significa rodeta. A part, aquest nom també fa referència a una rodanxa massissa de fusta, ferro o un altre material en forma circular. També pot ser una cosa que envolta o rodeja, com una roda sòlida de fusta estreta i acanalada que s'utilitzava per rebre o transmetre moviment mitjançant una corda.⁴⁷ Aquest tipus de roda era freqüentment utilitzat en antigues màquines tèxtils de fusta.

Aquesta última referència es creu que és la que dona nom al carrer, encara que no se sap amb precisió a que es refereix podem intuir que hi havia quelcom amb aquesta característica.⁴⁸

Imatge 34: pròpia

---

⁴⁶ Diccionari llatí-català il·lustrat (VOX)

⁴⁷ Extret de <https://dcvb.iec.cat/results.asp?word=rutlla> i de <https://www.diccionari.cat/GDLC/rutlla>

⁴⁸ <https://raco.cat/index.php/AnnalsGironins/article/view/53846/64056>

Bes de S'Orinella [ˈbɛzðəsuriˈnɛlə]

Com s'ha esmentat anteriorment: la riera de S'Orinella té dos afluents: el rec des Patot i el del Terme Gros. La unió amb del rec des Patot fa que la riera també sigui coneguda com el Bes de s'Orinella. Això esdevé al fet que el rec des Patot ha de sortejar molts obstacles produïts per la densa vegetació i, conflueix amb la riera d'una forma tan passional que algú ho va interpretar com un petó.⁴⁹

S'Orinella, riera de [riˈerəðəsuriˈnɛlə]

Torrent que neix a uns 330 metres d'alçada entre el puig de la Cendrosa i el puig Cargol, igual que la riera del Folc, desemboca al Rifred i és un dels seus afluents més importants. Aquest torrent té dos afluents: el rec des Patot i el del Terme Gros (la unió amb el rec des Patot fa que la riera també sigui coneguda com el Bes de s'Orinella)

S'Orinella. D'acord amb Barceló i Bou, prové de "olinella," diminutiu d' "aulina" (alzina), providència que tindria sentit ja que a la riera s'hi troben constantment alzines. Altres opinen que deriva de "orins" o "orinella" (orina), atès que està en un indret humit i l'aigua flueix abundantment.

Sala, carrer de la [kəˈreðələˈsalə]

Situat entre el carrer de Romanyà i el carrer de Balmes, hi trobem el carrer de la Sala.

Anys enrere, aquest carrer posseïa una gran sala de ball que origina el nom del carrer, avui en dia, aquesta sala de ball s'ha convertit en un garatge i de la sala ja no en tenim cap rastre.

---

⁴⁹ Inspirat en: file:///C:/Users/USER/Downloads/87276-Text%20de%20l'article-112610-1-10-20080506.pdf

Sant Daniel, ermita de [ər'mitəðə'sandə'niɛl]

Situada prop del carrer de la Gírgola, a l'est de Calonge, sobre un turó, trobem l'ermita de Sant Daniel.

Per entendre el motiu pel qual al monestir se l'anomena *Sant Daniel* . primer s'ha de saber la història d'aquest sant. Per fer-ne un resum, sant Daniel era d'Armènia, va ser capturat pels sarraïns a Arles el 888 i seguidament va ser sentenciat a mort perquè feia miracles. Els seus deixebles Andreu i Parabaster el van salvar i enterrar a una vall anomenada Tenebrosa prop de Girona. Allà s'hi va fer el monestir que avui coneixem com a ermita de Sant Daniel, prop d'una església anomenada Santa Maria del Mar, al turó "el Collet".

Imatge 35: Elaboració pròpia

Sant Jordi de Treumal, capella ortodoxa del Comtat de⁵⁰

[kə'peɫəwrtu'ðoksəðəlkump'tatðə'saŋ'ʒorðiðə'treumal]

Aquesta capella situada al nord del barri de Treumal, concretament a la meitat de la ronda del Robí, va ser construïda l'any 1947 per Guillem de Cops. No va ser fins cinc anys més tard que fou consagrada i se li posà una imatge de sant Jordi a la fornícula de l'altar.

---

⁵⁰ Extret de:https://ca.wikipedia.org/wiki/Sant_Jordi_de_Treumal

Toponímia calongina

Podem dir que rep aquest nom per la imatge que va guardar fins al 2014 i per la proximitat que té amb el barri de Treumal. Cal destacar també que a partir del 2014 va deixar de ser una capella sufragània de Sant Martí de Calonge i passà a ser la capella ortodoxa que és ara.

Sant Martí de Calonge, església de

[i'kleziəðə'sammər'tiðəku'lonʒə]

Situada a la plaça de la Doma, trobem l'església principal de la vall de Calonge, construïda en l'època romana, la qual incideix tant en la seva arquitectura, com en la seva història.

Existeix la teoria que el topònim "Sant Martí" s'origina en l'origen romànic de l'església. Els vestigis incloïen carreus antics, una porta barroca i part d'una finestra d'arc. El 1462, Martí Guerau de Cruïlles es va refugiar amb les seves forces al campanar en un moment crucial⁵¹, segurament aquest fou el fet que marcà el nom de l'església..

Imatge 36: pròpia

---

⁵¹ Extret de: https://ca.wikipedia.org/wiki/Sant_Mart%C3%AD_de_Calonge

Santa Maria del Collet, ermita de⁵²

[ər'mitəðə'santəmə'riəðəl'kuɫet]

Situat totalment a l'est de Calonge, sobre un petit turó més a prop de Palamós que no pas Calonge i Sant Antoni de Calonge, hi trobem Santa Maria del Collet.

Santa Maria del Collet, també anomenada Santa Maria del Mar, és una ermita que un dia va ser un petit monestir de monges benedictines. Està en un turó a Calonge i és considerada un lloc protegit d'interès cultural local. Va començar a existir al segle XII, i està construïda sobre una antiga vil·la romana anomenada Collet, d'aquí ve el nom de l'actual ermita.

La vil·la romana del Collet a Sant Antoni de Calonge va tenir lloc des del segle II aC fins al V-VI. Hi ha troballes d'estructures, com paviments i mosaics. També objectes com bòbiles per fer ceràmica i calç. És protegida com a lloc històric i es destaca la producció d'àmfores per al vi.

Savalls, can ['kansə'βaɫs]

És una casa situada molt a prop del carrer del Càcul. Va ser anomenada així en honor a un clergue que hi visqué durant el segle XIX. Tanmateix, hi ha indicis que suggereixen que la casa pertanyia anteriorment a una distingida família jueva coneguda com la família Salamó. Aquesta suposició es basa en els símbols que es troben a la clau central de l'arc. A més, la proximitat de can Savalls amb el carrer del Càcul ens fa dir que probablement era part del Call jueu de Calonge, la qual cosa reforça aquesta teoria.

En resum, el nom de Can Savalls té el seu origen en un clergue del segle XIX, però hi ha proves que fan pensar que abans d'això la casa va pertànyer a la família Salamó.

---

⁵² Tota la informació trobada a: https://ca.wikipedia.org/wiki/Santa_Maria_del_Collet

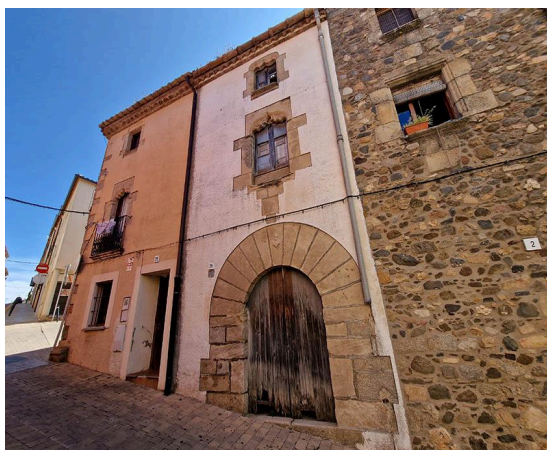

Imatge 37: Elaboració pròpia

Senyor del Mal Ús, casa del ['kəzəðəlsə'noðəl'mal'us]

Aquesta casa, situada al Carrer Major (26-28), rep aquest peculiar nom, ja que és on vivien antigament els anomenats batlles de sac del castell de Calonge.

Un batlle de sac és qui exigia serveis personals als camperols i els cobrava els impostos, cal destacar que era compensat amb una part dels ingressos i beneficis, segurament per aquest motiu no eren ben vistos pel poble. Podem dir que la casa va adoptar aquest nom, ja que així eren anomenats els batlles de sac.

Imatge 38: Elaboració pròpia

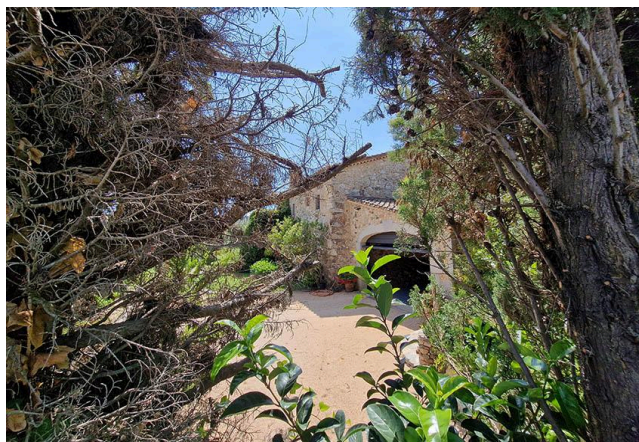
Sesforques, puig [putʃsəs'forkəs]

Es tracta d'un turó situat a l'est de Calonge, quasi a tocar de Palamós. Aquesta denominació li prové del fet que en aquest lloc, en una època passada, aproximadament al segle XVI, era on es trobaven les forques per impartir justícia als individus condemnats.

Sicars, mas ['masi'kars]

El mas Sicars està situat entre el carrer de l'Arpa i el del camí del Fons. Podem dir que és una masia amb l'estructura clàssica.

Investigant d'on podria venir el topònim, he descobert que existeix el llinatge *Sicard* o *Sicart* en terres catalanes, i que pels territoris de Palamós, Palafrugell i Calonge entre d'altres tenia la varietat de Sicars⁵³, per tant, podem afirmar que existeix la teoria que el topònim ve del llinatge Sicars

Imatge 39: Elaboració pròpia

Tinar, riera del [ri'erəðəlti'na]

És un riu que neix prop del puig de la Cendrosa, situat al massís de les Gavarres, a Calonge. El recorregut d'aquest riu fa de nord a sud seguint el dibuix del carrer de les Escoles i passant per diferents llocs, el més important per entendre el topònim, el Tinar.

---

⁵³ En acord amb: <https://devb.iec.cat/>

Toponímia calongina

La riera del Tinar, rep aquest nom, ja que passa per la conca del tinar. He investigat sobre l'origen de *Tinar* i no he arribat a una definició concloent, però les meves investigacions han arribat a dos possibles orígens. El primer és el que dona l'Ajuntament de Calonge el qual ens parla que hi ha alguna relació amb les vinyes, ja que a la conca del Tinar se n'hi troben moltes. L'altre, i més probable, és la que es dona al *diccionari català-balear-valencià* de Francesc de Borja Moll i Antoni Maria Alcover, ecarà que no hi trobo cap relació. La definició de Tinard és: *Gran bota de vi a la qual es tira el most procedent de les samals*. O també: Tina de fusta en forma de mitja bota, on els tapers tiren els carracs. La paraula Tinar, és una forma acceptada de dir Tinard, que és la paraula de la qual Francesc de Borja Moll ens parla.

Imatge 40: pròpia

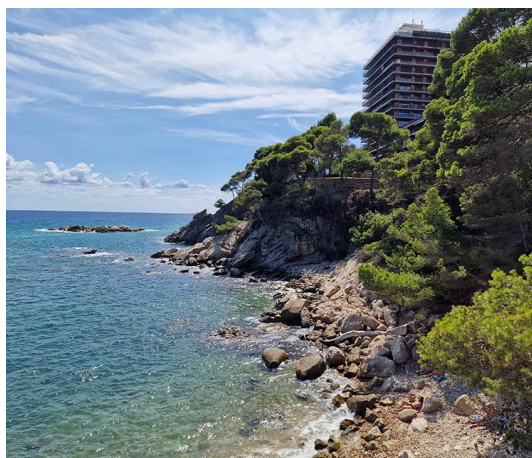
Torretes, mas ['mastu'retəs]

És una masia situada sobre un turó pinós al barri de Treumal. Construïda entre els segles XVI i XVII és una masia de planta quadrada i dues torres adossades als extrems que segons diverses fonts són les que donen nom a la masia.

Treumal ['treumal]

Fa referència a un barri i una porció de costa que s'estén entre Torre Valentina i Platja d'Aro.

Antigament, aquest topònim s'escrivia com "Trocmal" o "Troç mal"⁵⁴, probablement fent referència als penya-segats i les roques característiques d'aquest terreny. Amb el pas del temps, la pronunciació popular ha transformat aquest nom en l'actual "Treumal". Aquest topònim ens recorda les particularitats geogràfiques i paisatgístiques d'aquesta zona costanera.

Imatge 41: Elaboració pròpia

Valentina, torre ['torəβələn'tinə]

L'emblemàtica Torre Valentina és una construcció cilíndrica situada a prop del mar, al començament de la platja de Sant Antoni.

Respecte a l'origen del nom "Torre Valentina", segons Lluís Barceló Bou, hi ha dues possibles teories.⁵⁵ La primera ens planteja que el nom prové de la tradició oral relacionada amb les gestes heroiques d'aquesta torre durant l'època dels pirates mediterranis. És possible que la torre hagués estat utilitzada com a punt estratègic de vigilància i defensa contra les incursions dels pirates a la costa.

---

⁵⁴ D'acord amb Pere Caner al seu article *les masies de Calonge*

⁵⁵ Inspirat en: <https://raco.cat/index.php/AnnalsGironins/article/view/53846/64056>

Toponímia calongina

La segona teoria suggereix que el nom "Torre Valentina" es deu al fet que pertanyia al mossèn Valentí, originari de Palamós. És possible que mossèn Valentí fos una figura rellevant en aquesta zona i la torre portés el seu nom en honor a ell.

Imatge 42: Elaboració pròpia

Vermell, carrer [kə'reβər'mɛɫ]

Situat entre la desembocadura de la riera de Calonge i l'avinguda de la Costa Brava, a segona línia de mar, trobem el carrer Vermell, antigament conegut com el carrer de la Pesca.

Sembla que el seu nom original era el "carrer de la Pesca," però fa uns anys, els seus veïns van començar a pintar les façanes de les cases de vermell, i el carrer va adoptar aquest nom. Actualment, hi ha poques cases de color vermell a la zona i la tradició ja no està en vigor, però el nom serveix com a recordatori d'aquesta pràctica passada.

Vilar de sa Mutxada, can ['kanbi'laðə'samu'tʃaðə]

Situada a l'avinguda Pau Casals trobem una masia datada al segle XVII molt ben conservada. Cal destacar que era un lloc on hi havia terres i s'explotava.

L'origen del topònim ha resultat complicat de trobar, ja que antigament el mas era conegut com a "can Vilar de sa Motxada". A partir d'aquí podem arribar a la conclusió que el nom és derivat d'aixada, la qual cosa té sentit, puix com he dit abans era un lloc on es treballava la terra.

Vilars [bi'las]

Coneguda així la barriada situada a una part del sud del municipi de Calonge, a tocar de Sant Antoni de Calonge.

S'anomena així, ja que la muntanya homònima i els boscos de la zona estan a vessar de masies. "Vilars" pròpiament significa propietat rústica, per tant, concorda amb la teoria.

Xifró, can ['kaɲʃifr'o]

Aquest gran casal calongí, situat a la plaça del Xato, rep el seu nom per la dinastia dels Xifró. Aquest cognom està documentat a Calonge des del segle XVI⁵⁶, data que ens quadra amb l'any que trobem a la porta de la casa, 1569⁵⁷.

Els propietaris de la casa van perdre fa molts anys aquest cognom, ja que la propietat va passar als llinatges Paradedà i després Pallí, però encara avui conserva el nom de Can Xifró.

Imatge 43: pròpia

---

⁵⁶ D'acord amb: <https://www.poblesdecatalunya.cat/element.php?e=14025>

⁵⁷ Segons el document *Can Xifró* de Jaume Aymar i Ragolta - Joan Vicens i Tarré

5.1. Llista dels topònims

1 CALONGE	36 Oliver, ca n'
2 Avellaneda, carrer	37 Pagès, can
3 Barrera, carrer de la	38 Paller, cala del
4 Blanc, creu d'en	39 Pallimonjo, can
5 Cabanyes, pla de	40 Panyero, cal
6 Càcul, carrer del	41 Penyes Blanques
7 Calella, Riera de	42 Pera, puig sa
8 Camp de la Llebre, carrer	43 Pla, el
9 Canots, cal	44 Pois, reposador dels
10 Capellans, cala dels	45 Puigtavell, carrer del
11 Cargol, puig	46 Puigventós
12 Castellbarri	47 Quatre Camins, plaça dels
13 Comal del Lladres, torrent del	48 Rifred, carrer del
14 Creu del castellà, puig de la	49 Rifred, riu el
15 Daus, puig dels	50 Roure, torre
16 Doma, plaça de la	51 Rutlla, carrer de la
17 Duc, Roca del	52 S'Orinella, Bes de
18 Eixample	53 S'Orinella, riera de
19 Estacada, carrer de l'	54 Sala, carrer de la
20 Feixolina, la	55 Sant Daniel, ermita de
21 Folc, riera del	56 Sant Jordi de Treumal, capella ortodòxa del comptat de
22 Fondo, camí	57 Sant Martí de Calonge, esglèsia de
23 Fonts, les	58 Santa Maria del Collet, ermita de
24 Ganga, riera de la	59 Savalls, can
25 Germanes Carmelites, capella de les	60 Senyor del Mal Ús, casa del
26 Illa, carrer de la	61 Sesforques, puig
27 Jofre, can	62 Sicars, mas
28 Llebre, camp de la	63 Tinar, riera del
29 Madral, rec	64 Torretes, mas
30 Mal Ús, torre del	65 Treumal
31 Marieta, carrer	66 Valentina, torre
32 Molins	67 Vermell, carrer
33 Molins, riera dels	68 Vilar de sa Mutxada, can
34 Mollà, carrer	69 Vilars
35 Morells, rec dels	70 Xifró, can

6. CONCLUSIONS

Per culminar aquest treball, procediré a recopilar i analitzar les conclusions obtingudes després d'explorar i estudiar setanta topònims que formen part del municipi de Calonge i Sant Antoni de Calonge. Així, iniciarem les nostres conclusions amb una avaluació de la validesa de la hipòtesi inicial plantejada al començament d'aquesta recerca. A més, abordarem aspectes que han emergit durant el procés d'aquesta investigació i que requereixen ser destacats i incorporats en aquestes conclusions.

Primer de tot, he investigat l'origen i el significat de setanta noms de llocs presents al municipi de Calonge i Sant Antoni de Calonge. Entre aquests noms, alguns es mostren evidents i comprensibles, ja que es deriven directament de persones o llocs específics. No obstant això, també m'he topat amb altres noms que són més enigmàtics i que resulta més complicat descodificar, sigui per manca d'informació o pel fet que el seu significat ens és difícil d'entendre en el present.

La primera hipòtesi que vaig plantejar sosté que la toponímia del municipi de Calonge i Sant Antoni de Calonge és semblant a la de la resta de Catalunya, compartint, per tant, característiques comunes amb altres noms geogràfics de la regió. A la vista dels resultats, sembla que aquesta afirmació és fonamentada. La gran majoria dels topònims d'aquesta àrea no es diferencien substancialment dels que es podrien trobar en altres regions catalanes.

Per corroborar aquesta conclusió, es pot observar que, deixant de banda aquells topònims que es deriven directament de noms propis, aproximadament la meitat d'ells tenen les seves arrels en l'antic llatí, com és el cas de Calonge, que s'origina en l'adjectiu llatí "COLONICUS -A -UM". A més a més, com s'ha plantejat inicialment, una part significativa dels noms de lloc provenen d'origen germànic, mentre que la resta tenen influències de diverses llengües romàniques o estrangeres. Cal destacar que, tal com s'ha mencionat, no s'ha trobat cap topònim amb un origen àrab.

Ara bé, cal aprofundir en una altra hipòtesi inicial que plantejàvem al començament de la recerca, i que es referia a la possible relació entre els noms de llocs a Calonge i les

Toponímia calongina

---

característiques geogràfiques o l'entorn natural d'aquests. En aquest sentit, es pot afirmar amb seguretat que una part significativa dels topònims de Calonge està lligada al seu entorn físic i a les característiques naturals que el defineixen.

Per exemplificar-ho, trobem el camp de la Llebre, el carrer Avellaneda, la roca del Duc i la Feixolina entre d'altres. Això ens porta a concloure que la toponímia a Catalunya, i en aquest cas a Calonge, ha estat històricament influïda per les característiques naturals de l'entorn. Aquesta relació entre el nom del lloc i el seu context físic reflecteix la importància de la natura en les terres catalanes, especialment en regions rurals com aquesta.

I ara, per continuar amb les conclusions que podem extreure del treball que no s'havien contemplat prèviament, podem començar parlant que molts dels topònims de Calonge i Sant Antoni de Calonge tenen arrels en antics antropònims, reflectint així la influència de noms personals o de llinatges que s'han convertit en noms de lloc amb el temps. Aquesta observació ens permet entendre que molta gent que ha trepitjat aquest territori ha tingut l'oportunitat de poder deixar la seva petjada històrica en aquest indret.

Seguidament, aquest treball ha revelat una sorprenent diversitat en l'origen i significat dels noms de llocs a Calonge i Sant Antoni de Calonge. Més enllà dels carrers i masos, he descobert que aquest municipi conté una riquesa de toponímia que abasta rius, rieres, recs, torrents, planes, muntanyes, cales, barris, places, roques, camins, torres, etc.

Els noms de llocs no només descriuen les característiques físiques del territori, sinó que també narren la història i la cultura d'aquesta àrea. Representen l'herència i les vivències de la gent local al llarg del temps. L'estudi ha posat de manifest com la toponímia pot ser una finestra a la història i la identitat d'una comunitat.

Per acabar, en aquesta investigació, m'he dedicat a estudiar els noms de lloc al municipi de Calonge i Sant Antoni de Calonge. He analitzat com aquests noms es relacionen amb altres noms de llocs a Catalunya i què podem aprendre d'aquesta relació.

Toponímia calongina

Després de tota la recerca, he obtingut una visió més completa de com funcionen aquests noms de llocs i com estan connectats amb altres noms. Això ens ajuda a entendre millor la toponímia, és a dir, els noms de lloc, a Calonge i Sant Antoni de Calonge, i també pot ser útil per entendre altres llocs de Catalunya.

I, finalment, el meu objectiu ha estat proporcionar una perspectiva més àmplia sobre aquest tema, i espero que aquesta recerca pugui ser útil per a futurs estudis i per a continuar estudiant la toponímia de casa meva, Calonge.

7. BIBLIOGRAFIA

References:

Arxiu Històric del CoAC. (n.d.). *CoAC*. COAC | COL·LEGI D'ARQUITECTES DE CATALUNYA. Retrieved September 24, 2023, from <http://www.coac.net/>

BRUGUERA, F. L. (2006, maig). *ONOMÀSTICA OSORENCA. TOPONÍMIA PRETÈRITA I PRESENT DELS TERMES MUNICIPAL I PARROQUIAL D'OSOR (LA SELVA)*.

Can Canots. (2012, abril). Viquipèdia. Retrieved September 24, 2023, from https://ca.wikipedia.org/wiki/Can_Canots

Canela Cafaro, P. M. (2017). *Diccionari il·lustrat llatí-català, català-llatí* (J. Induráin Pons & M. J. Simón Aragón, Eds.). Vox.

CANER, P. i. E. (n.d.). *LES MASIES DE CALONGE*.

CANER, P. i. E. (n.d.). *ONOMÀSTICA DE CALONGE*.

CANER, P. i. E. (n.d.). *Vista de Onomàstica de Calonge*. Raco.cat. Retrieved September 24, 2023, from <https://raco.cat/index.php/AnnalsGironins/article/view/53846/64056>

CANER, P. i. E. (n.d.). *La Vall de Calonge*.

CANER, P. i. E. (n.d.). *Calonge la terra i l'esperit*

Carrer del Càcul. (2012, abril). Viquipèdia. Retrieved September 24, 2023, from https://ca.wikipedia.org/wiki/Carrer_del_C%C3%A0cul

Catalunya Medieval. (2012, June 1). *Castell de Castellbarri – Calonge / Baix Empordà*. Catalunya Medieval. Retrieved September 24, 2023, from <https://www.catalunymedieval.es/castell-de-castellbarri-calonge-baix-emporda/>

Toponímia calongina

Coromines, J. (1989). *Onomasticon Cataloniae: Els noms de lloc i noms de persona de totes les terres de llengua catalana*. (Vol. I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII). Curial Edicions Catalanes, from <https://oncat.iec.cat/entrada.asp>

Moll, Frances de Borja. (2000). *Diccionari català-valencià-balear (DCVB)*. Diccionari català-valencià-balear. Retrieved September 24, 2023, from <https://dcvb.iec.cat/>

Diccionari.cat. (n.d.). *diccionari.cat | diccionari.cat*. Retrieved September 24, 2023, from <https://www.diccionari.cat/>

Fundació per a la Difusió del Patrimoni Monumental Català. (n.d.). *Pobles de Catalunya*. Pobles de Catalunya: arquitectura, monuments i patrimoni històrico-artístic. Retrieved September 24, 2023, from <https://www.poblesdecatalunya.cat/>

Gargallo, J. (n.d.). *LLISTAT ALFABÈTIC DELS MALNOMS DE LA VALL*. José Gargallo Gregori. Retrieved September 24, 2023, from <http://josegargallo.blogspot.com/p/llistat-alfabetic-dels-malnom-de-la.html>

Generalitat de Catalunya. (n.d.). *Calonge*. Catalunya.com. Retrieved September 24, 2023, from <https://www.catalunya.com/calonge-2-1-170340?language=ca>

Generalitat de Catalunya. (n.d.). *TERMCAT*. TERMCAT | Centro de terminología de la lengua catalana. Retrieved September 24, 2023, from <https://www.termcat.cat/es>

Joseph Joffre. (2012, agost). Wikipedia. Retrieved September 24, 2023, from https://es.wikipedia.org/wiki/Joseph_Joffre

La Societat d'Onomàstica. (n.d.). Societat d'Onomàstica. Retrieved September 25, 2023, from <https://www.onomastica.cat/societat-onomastica/#>

I'Institut d'Estudis Catalans. (2007). *DIEC 2*. Diec2: Institut d'Estudis Catalans. Retrieved September 24, 2023, from <https://dlc.iec.cat/>

Toponímia calongina

Marc Terenci Varró. (2014, Octubre). Viquipèdia. Retrieved September 24, 2023, from https://ca.wikipedia.org/wiki/Marc_Terenci_Varr%C3%B3

Riera de la Ganga. (2012, gener). Viquipèdia. Retrieved September 24, 2023, from https://ca.wikipedia.org/wiki/Riera_de_la_Ganga

Riera dels Molins. (2011, gener). Viquipèdia. Retrieved September 24, 2023, from https://ca.wikipedia.org/wiki/Riera_dels_Molins

Santa Maria del Collet. (2012, gener). Viquipèdia. Retrieved September 24, 2023, from https://ca.wikipedia.org/wiki/Santa_Maria_del_Collet

Sant Jordi de Treumal. (2013, agost). Viquipèdia. Retrieved September 24, 2023, from https://ca.wikipedia.org/wiki/Sant_Jordi_de_Treumal

Sant Martí de Calonge. (2012, abril). Viquipèdia. Retrieved September 24, 2023, from https://ca.wikipedia.org/wiki/Sant_Mart%C3%AD_de_Calonge

Societat d'Onomàstica & Institut d'Estudis Catalans. (n.d.). *Societat d'Onomàstica*. Societat d'Onomàstica. Retrieved September 24, 2023, from <https://www.onomastica.cat/>

Suetoni. (2011, febrer). Viquipèdia. Retrieved September 24, 2023, from <https://ca.wikipedia.org/wiki/Suetoni>

Torrent del Comal dels Lladres. (2012, gener). Viquipèdia. Retrieved September 24, 2023, from https://ca.wikipedia.org/wiki/Torrent_del_Comal_dels_Lladres

